

Pesti krimi a védői oldalról

1999. nyarán egy fiatalember érkezett a Társaság a Szabadságjogokért drog-jogsegélyszolgálatára. Akkoriban szigorítottak a büntető törvénykönyv kábítószerrel való visszaélésre vonatkozó szakaszain, és az idő tájt a rendőrség az aktuális politikai akaratnak megfelelően sorozatosan razziázott drog után kutatva a szórakozóhelyeken. A fiatalember panaszának lényege az volt, hogy egy ilyen ellenőrzés alkalmával egy budapesti szórakozóhelyen a rendőrök bántalmazták, majd másnap azzal gyanúsították meg, hogy drogot tartott magánál, ezt követően vizeletvizsgálat után hazaküldték. Ő azonban nem hogy nem tartott, de még csak nem is fogyasztott semmilyen illegális drogot, legfeljebb pár sört, valamint cigarettát. A történetek miatt már másnap panasszal élt a rendőrségen, a verés kezdeti szakaszát barátja is látta. Az ügyfél szerint valószínűleg egy szintén aznap előállított embertől lefoglalt kábítószer próbáltak a rendőrök az ő számlájára íratni.

A fiatalember történetének hitelessége mellett több érv is szólt. Egyrészt, hogy az eljárás ellen panaszt tett. Amit elmondott nekünk, és amit leírt a rendőrségnek küldött panaszában, részletes, minden tekintetben egybevágó és életszerű volt. Volt tanúja a helyszínen, aki szintén rögtön panaszt tett anélkül, hogy összebeszélhettek volna, volt logikus magyarázata a nála felbukkant drogra, elment a sérüléseivel is láttelelet felvetetni, stb.

Olyannyira abszurdnak és gyenge lábakon állónak tűnt számunkra a hamis váddal kreált kábítószerrel való visszaélés gyanúja, hogy első körben nem feltételeztük, hogy a rendőrség - közelebbről a BRFK IX. kerületi Rendőrkapitánysága - a kerületi ügyészséggel karöltve ebből az egészből valóban ügyet mer formálni. Mindenesetre azért elkísértük a fiatalembert a rendőrségre a kihallgatására, ahol legnagyobb megdöbbenésünkre megtudtuk, hogy az ügyet az idézésben szereplő kihallgatási dátumhoz képest egy héttel korábban már lezárták, az iratismertetést megtartották, és az aktát az ügyészségre továbbították. A szomszédos kapu alatti ügyészségen javaslatunkra a fiatalember új kihallgatást és iratismertetést kért, és kiderült az is, hogy az ügyben vádemelés várható annak ellenére, hogy csodák csodájára a vizeletvizsgálat eredményét nem cserélték össze seholy, és nem találtak drogfogyasztásra utaló jeleket szervezetében: a vád alapja a nála talált kábítószer volt. Ekkor vállaltuk el a fiatalember védelmét.

Röviden összefoglalva az eddigi hatósági fellépés minősítéseit: ami a szórakozóhelyen és az előállítás alatt adott pofonokat és rugdosást, illetve a jogtalan bilincshasználatot illeti, az nem más, mint bántalmazás hivatalos eljárásban és könnyű testi sértés. Az ok nélküli előállítás büntetőjogi kategóriája: hivatali visszaélés. Ezen kívül a drog illetéktelen helyre „kerülése” legalábbis gondatlan hamis vádat jelent (ha csak hiba folytán keveredtek össze a bizonyítékok), ha azonban nem csak véletlen bakiról van szó, akkor a hamis vád minősített esetéről, és kábítószerrel való visszaélésről lehetett szó a rendőrök részéről.

Mindezt azonban bizonyítani kellett, azzal együtt, hogy legfőbb célunk természetesen ügyfelünk ártatlanságának bizonyítása maradt. Az ügyészség indítványunkra a nyomozás kiegészítését rendelte el, azonban csak a kábítószerrel visszaélés tekintetében.

A nyomozati szakban ekkor már kihallgatták a jelentést készítő rendőröket is. A két intézkedő rendőr továbbra is azt vallotta, amit leírtak, hogy amint erősen ittas ügyfelünk őket a szórakozóhelyen meglátta, gyakorlatilag ok nélkül elkezdett ocsmányon káromkodni („minden rendőr bekaphatja” stb.), és nem volt hajlandó igazolni magát. Kivezették, és a szolgálati gépkocsinál az útleveléből drog került elő. Megbilincseltek ugyan, de nem bántották. A parancsnoki vélemény az eljárással kapcsolatban mindent rendben talált.

Hogy ez az a verzió mennyire életszerűtlen, (egyrészt, akinél drog van, kevéssé valószínű hogy feleslegesen hőzöngene, másrészt, miért igazolta volna ügyfelünk magát az útlevelével, amiben drog volt, amikor volt nála más hivatalos irat is), az már a vádhatóságnak is feltűnhetett volna. Emellett a rendőri jelentésekben több ellentmondás is volt. Csak pár példa: egyrészt következetesen és többször rögzítették, hogy a bilincshasználat során személyi sérülés nem keletkezett - erről másnap a láttelelet rögzítő traumatológus szakorvosnak kissé eltérő véleménye volt, s a később készült igazságügyi orvos-szakértői vélemény is ez utóbbit támasztotta alá. Másrészt a jelentésekben fél gramm speedről olvashattunk, amikor azt még szakember le sem mérte. Az intézkedés időpontjáról is több verziót láttunk az iratok között – rejtély, hogy miért.

Szintén az indítványunkra kihallgatták azt a két fiatalembert is, akiket ügyfelünkkel egy időben vittek be a kapitányságra. A fiatalemberek egyike kérdés nélkül, önként mondta el, hogy bár az első kihallgatásán, amikor még valamelyest szer hatása alatt állt, rábólintott arra, hogy nála kevesebb drogot találtak, mint amennyi valójában birtokolt, ennek ellenére az igazság az, hogy egy zacskó speedje hiányzik. Többet adott át a rendőröknek (két zacskó speedet és egy extasy tablettát), mint amennyivel a kapitányságon nyolc órával később meggyanúsították (egy zacskó speed és egy extasy tablettát). Hogy hová tűnhetett a maradék, azt nem tudja.

Felettből gyanús egybeesés. Hozzáteesszük, hogy a fiatalember az ügyfelünket természetesen nem ismerte, csak a rendőrségen találkozott vele, tehát semmi érdeke nem fűződött ahhoz, hogy hazudjon magának egy kis „nem létező” drogot.

Az ügyben egyébként a „drogcserére” a legszebb bizonyíték még akkor keletkezett, amikor az első nyomozás során (amikor ügyfelünknek az első, előállításakor felvett vallomásán kívül nem volt lehetősége vallomást tenni) kihallgatták a drogot valóban birtokló fiatalembert. Előállítása után ő ugyanis nem tiltakozott a hiányzó zacskó miatt (mint azt később a tárgyaláson el is mondta, „hülye lett volna” szólni, hogy „hé, nálam több drog volt”). Azon a kihallgatásán, amit már a vizsgálati osztály előadója előtt tett, mintegy 3 héttel az eset után, ismét *három* zacskó drogról tesz vallomást. Vajon mi a valószínűbb, hogy valaki néhány hét után rosszul emlékezve a történetekre, több drogot ró a saját terhére, mint amennyit valóban találtak nála, vagy az, hogy azt felejtí el, hogy a valóban nála talált három zacskó drog helyett másnap csak kettő szerepelt a papíron, amit aláírt? Elképesztő, hogy sem az ügyészségnek, sem a nyomozást lezáró rendőrtisztnek nem tűnt fel, hogy egy azon ügyben szerepel egy fiatalember, aki hol két, hol három zacskó drogot birtokol, és egy másik, aki viszont nem ismeri el, hogy valaha drogot is tartott volna...

Kihallgatták végül ügyfelünk barátját is, aki elmondta, hogy bizony látta őt egy igazoltatott és ellenőrzött csoportból távozni, mielőtt bekapcsolódott az egyik rendőrrel való vitájába. Ott ügyfelünk bár gúnyos, sőt, talán szemtelen is volt, de együttműködött, és messze nem viselkedett trágár, vagy sértő módon. A barát egész pontosan látta azt is, hogy az egyik rendőr minden ok nélkül hozzátértemt ügyfelünket egy oszlophoz, majd kezét hátracsavarva elkezdik kilökdösni.

A TASZ szerint eleve aggályos volt, hogy az a kerületi kapitányság folytatja le a nyomozást, amelynek beosztottjait ügyfelünk, még hozzá bizonyítékokkal alátámaszthatóan, különféle bűncselekmények elkövetésével hozta összefüggésbe, és ahol több önellentmondó jelentés készülhetett egy olyan intézkedésről, aminek már meglétét is sok bizonyíték objektíve kétségessé teszi.

Emellett az is problémát jelentett, hogy amennyiben a rendőrök hamis vádat követtek el, úgy a rendőrség feleslegesen nyomoz. Sőt, az elfogult rendőrség nem is nyomozhatna, ha kiderül, hogy az ott dolgozó kollégáknak van valami a füle mögött. A helyes sorrend az lett volna, ha először tisztázódik, hogy volt-e egyáltalán hamis vád. Mivel azonban rendelkezünk egy úgynevezett „alapüggyel”, vagyis a droggal kapcsolatos büntetőeljárás folyamatban volt, a hamis vád miatt a büntető törvénykönyv szerint csak ebben az alapügyben eljáró hatóság (a

kerületi rendőrség, vagy a felügyelő ügyészség, később esetleg a bíróság) feljelentése alapján lehetett volna párhuzamosan nyomozást indítani.

Hamis vád miatti feljelentésre sem a rendőrség, sem az ügyészség nem voltak hajlandók, annak ellenére, hogy az ügyet először megvizsgáló ügyész az első kihallgatáson maga is elismerte, hogy „itt valami nagyon bűzlik”. Ugyan huszonhat hónap elteltével az aktát a kerületi rendőrség egy alosztályvezetője a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatalához továbbította, de ez az ügyészség szerint pusztán csak azért történt, hogy „tisztázzák a hatáskört és illetékességet”. De nem, nem volt az feljelentés. Csak mintha valami nem lenne rendben, és kíváncsiak lennének arra, hogy ugyan már, biztos nekünk kell-e nyomozni, kérdezzünk már meg valakit. Persze az ilyen „megkeresés” tartalma szerint akkor is feljelentés, ha ez nincs rá írva piros betűkkel, és ezt persze mind a rendőrök, mind az ügyészségi nyomozók pontosan tudják – vagy legalábbis szokták tudni, amikor valaki névtelenül „keresi meg” a hatóságokat, vagy tesz „bejelentést” valamilyen ügyben.

Az alapügyben tehát nem történt meg az eljárás felfüggesztése, bármilyen logikus és jogos érveket is sorakoztattak fel emellett a TASZ jogászai. Bármit mondott a büntető törvénykönyv, és bármit a büntetőeljárás kódex, bizonyíték ide, vagy oda: ha mérlegelni lehet a védelem indítványát, akkor formális és tárgyi tévedésektől hemzsegő (csak apró baki, ha a drog mennyiségét írták el, egy zacskó helyett kettő, kettő helyett egy stb.) határozatokkal el is lehet utasítani. A kerületi ügyészség, csakúgy, mint a felettes ügyészségek, az évek során minden egyes olyan panaszt és indítványt elutasított, amire csak módjuk és lehetőségük volt.

Az ügyészség egyik sajátos, több panaszunkat elutasító határozatában is hangoztatott érve az volt arra, hogy miért nem tesznek feljelentést, hogy nincs hamis vád, ügyfelünk kábítószer birtokolt, amit az is bizonyít, hogy a nyomozás vádemelési javaslattal lezárult, illetve, hogy a kerületi ügyészség vádat emelt ellene –szólt a 22-es csapdjára hajazó indoklás.

Végül a rendőrség a nyomozást másodszor is lezárta. Ám úgy, hogy közben az eljárási jogsértéseket sorozatban gyártotta. Mondhatnánk erre, hogy aki dolgozik, az hibázik is, de ennél itt azért többről volt szó. Amikor például három tanút a büntetőeljárás jog súlyos sérelmével hallgattak ki a kapitányságon, akkor az aktuális előadó (az ügyel az évek során négy rendőr is foglalkozott, ha nem számítjuk az eredetileg oly remekül intézkedő kollégákat) ki tudja honnan merítve az ihletet és bátorságot egy olyan hivatalos feljegyzést is talált fabrikálni, mely szerint az ügyvédet a kihallgatással kapcsolatban felhívta, de az nem kívánt részt venni a nyomozati cselekményeken. Ez egész egyszerűen nem volt igaz. Aztán a szabálytalan eljárási cselekményeket kivétel nélkül meg kellett ismételni, és amikor erre sor került, akkor kiderült az is, hogy a kozmetikázásra hajlamos rendőr eredetileg a tanúk szájába

adta, hogy mit mondjanak. Ezt később több más tanúvallomás is megerősítette. Egyébként ez pedig hamis tanúzásra felhívás és közokirat-hamisítás. Az még érthető, bár el nem fogadható, hogy a rendőrségen mindennek miért nem lett következménye, de hogy ügyészség efelett miért hunyt szintén szemet, az számunkra már követhetetlen. Pontosan emiatt észrevételeztük már az eljárás kezdetekor annak felfüggesztését és előbb a hamis vádas ügy lezárását.

Más hivatali bűncselekmény miatt, jelentős késéssel és nagy nehezen eljárást indított az ügyben az Ügyészségi Nyomozó Hivatal is. Kihallgatták ügyfelünket és barátját, beszerezték a jelentéseket, meg néhány más iratot, és hamar - tegyük hozzá elég mechanikusan - le is zárták az ügyet, melyben bűncselekmény elkövetése „kétséget kizáróan” nem volt bizonyítható. Persze a bizonyítékok ilyen alapos mérlegelése nem történhet ennyire egyoldalúan, a pártatlan ítélkezés pontosan ezért a független bíróságok feladata. Lett volna, ha eljut odáig az ügy.

Sor kerülhetett végül a kábítószeres vád alapján a tárgyalásra. A kérdés tehát az maradt: volt-e drog ügyfelünkénél? Az ügyészség annyira komolyan vette, hogy kizárólag ebben az ügyben kell döntenet, és az összes többi körülmény egyáltalán nem érdekes, hogy hiányos iratokat bocsátott a bíróság rendelkezésére. Figyelmen kívül hagyta a Nyomozó Hivatalban keletkezett bizonyítékokat, és egyszerűen nem kívánta tanúként meghallgatni az ügyfelünket mentő fiatalembert, akit a rendőrség egy zacskó speedtől szabadított meg.

Az első fokú eljárás hozzávetőleg egy évig tartott. Korrekt volt, alapos és olyan, amilyennek lennie kellett: tisztelet jár érte. Újdonságot ugyan nem jelentett sem ügyfelünk, sem barátja, sem pedig ez említett fiatalember vallomása: az évek távlatából ugyanis pontosan ugyanazt mondták el, amit eddig is számtalan alkalommal. Az érdekességet a három – kissé nehezen előkerített – rendőr meghallgatása jelentette.

Az intézkedésre ugyan egyikük sem emlékezett, a rendőri jelentésben foglaltakat persze rutinosan fenntartották. Azonban azt is elmondták: az ilyen razziákon előfordul, hogy nem az írja a jelentést, aki az intézkedést foganatosítja. Hanem ha ő maga darabszámra „jól áll” egy kollégának átadja legépelésre és aláírásra az ügyet, aki ezúton javíthatja saját statisztikáját. Ez lehet, hogy így van, ám nyilvánvaló a csúsztatás, mivel évekkal ezelőtt, tanúként ezt nem hozta szóba egyikőjük sem. Kérdésre azt is elmondták: nem jellemző, hogy valaki pont az útlevelebe rejtjené a razzia előtt zacskósított kábítószerét. Viszont olyan megtörténhet, hogy szolgálati nejlón tasak híján az intézkedések végeztével ők maguk pakolják bele az okmányokba a gyanús tárgyakat – nos ez pedig összekeveredhet. Kiderült, a fehér hollónál is ritkább, hogy valakit ugyanazon a helyen és időben egy razzia során kétszer is igazoltatnak,

ha pedig találnak nála valamit, vagy kezelhetetlenül viselkedik, akkor azonnal kivezetik a helyiségből.

A rendőrök nyilván megpróbálták elkenni a történeteket. A védelem számára ez a fejlemény mégis a semminél egy picivel több volt, hiszen az is fontos szempont, hogy ha a rendőrök nem is vallanak be mindent, legalább a vád ügyfelünk felmentéséhez elegendő mértékben meggyengülhetett.

Az ügyészség külön is jelezte, hogy bár a törvény erre nem kötelezné, jelen kíván lenni a tárgyaláson. Ugyanis a rendőrök eredeti vallomását és jelentését a többi tanú elmondása érezhetően cáfolta és gyengítette: erre pedig a kerületi ügyészség készült kidolgozott, szellemesen ravasz keresztkérdéseivel, melyek kijelentő módon a vádbeszédben ismét visszaköszöntek. Például előrukkolt a vádhatóság azzal, hogy ügyfelünk – szerintük nyilvánvalóan elfogult – barátja periférikus látásának mely szögéből észlelte, hogy ügyfelünk egy már igazoltatott csoportból közeledik felé? Az már persze kevésbé volt érdekes, hogy amikor a barát szeme láttára csavarták ki ügyfelünk kezét, akkor már optikailag mondhatni nagytotálban volt... A fogdára szintén aznap bevitt fiatalembert arról kérdezték, hogy mennyire emlékezhetett a történetekre, amikor drogot fogyasztott aznap este, vagyis milyen alaposan volt akkor beállva. Ember legyen a talpán, aki erre több év távlatából emlékszik, e kérdést szakértővel annak idején nem is vizsgáltatták. Megjegyzendő, hogy az ügyészséget az ügy elején – a jelenleg is fennálló gyakorlatnak megfelelően – egyáltalán nem érdekelte, hogy a fiatalember esetleg drog hatása alatt állt első vallomása idején.

Az ügyben végül öt év és öt hónap elteltével született meg az első – és mindezidáig egyetlen - érdemi eredmény: ügyfelünk felmentése, mely 2004. december 16-án lett jogerős. Az ítélet szerint ügyfelünk nem követett el semmilyen bűncselekményt. Az ellentmondó rendőri jelentéseket és a rendőrök vallomásait a bíróság nem tudta elfogadni, ezzel szemben ügyfelünk és a védelem álláspontját erősítő vallomásokat és bizonyítékokat igen.

Kérdés, hogy örülhet-e tiszta szívvel az ember, mert végül is a bíróság felmenti az ártatlan ügyfelet. Vagy keseregjen azon, hogy még ma is az a helyzet, hogy nem lehet maradéktalanul megbízni rendőrségben, mert még mindig szolgálnak olyanok, akik adóforintjainkból verik meg és feketítik be az állampolgárokat. S ehhez a szégyenteljes gyakorlathoz pedig a sokszor megdöbbenően felkészületlen ügyészség körömszakadtáig képes asszisztálni, teljes mértékben függetlenül attól, hogy egy ügyben mi történt, kizárólag a rendőri mundér becsületét szem előtt tartva. Az egyik tanulság mindenképpen az, amit a TASZ régóta, minden fórumon hangsúlyoz: igenis érdemes panaszt tenni és segítséget kérni, ha valakinek megsértik a jogait.

A különböző eljárások még mindig nem fejeződtek be, a droggal való manipulálással elkövetett hamis vád büntette miatt a bíróság, mint az utolsó erre jogosult hivatalos szerv, feljelentést tett - természetesen ismeretlen tettes ellen. Ennek eredménye sajnos elég kétséges, nyomozni ugyanis a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatal fog – valószínűleg hasonló szellemben és eredményességgel, mint ahogy azt már korábban tették nagy sikerrel ebben az ügyben. Egyben azért nagy valószínűséggel bízhatunk. Ha el is ítélnék majd rendőröket ebben az ügyben, akkor nekik nem kell elhagyni a Céget: a bíróságok ugyanis rendszeresen előzetesen mentesítik a büntetett előélethez fűződő hátrányok alól az elmarasztalt bűnüldözőket – hogy azok tovább szolgálhassanak és védhessenek.

A szerző jogász, a TASZ jogsegélyszolgálatának volt munkatársa